

๒๕๓๗ กท๒๓๖๖๓

แนวความคิดและพัฒนาการเกี่ยวกับความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัยไทย : การวิเคราะห์
เชิงประวัติศาสตร์

นางสาว พรทิพย์ คีสมโชค

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรบัณฑิต

ภาควิชาอุดมศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2537

ISBN 974-631-085-2

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

± 15226888

**THOUGHTS AND DEVELOPMENT CONCERNING AUTONOMY
OF THAI UNIVERSITIES : A HISTORICAL ANALYSIS**

Miss Porntip Desomchok

ศูนย์วิทยทรัพยากร

**A Dissertation Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Doctor of Philosophy**

Department of Higher Education

Graduate School

Chulalongkorn University

1994

ISBN 974-631-085-2

หัวข้อวิทยานิพนธ์ แนวความคิดและพัฒนาการเกี่ยวกับความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัย
 ไทย : การวิเคราะห์เชิงประวัติศาสตร์
 โดย นางสาว พรทิพย์ คีสมโชค
 ภาควิชา อุดมศึกษา
 อาจารย์ที่ปรึกษา ศาสตราจารย์ ดร. วิจิตร ศรีสอ้าน
 รองศาสตราจารย์ ดร. ไพฑูรย์ สินลาวัฒน์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
 ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาคุณวุฒิปบัณฑิต

..... *[Signature]* คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
 (รองศาสตราจารย์ ดร. สันติ กุญสุวรรณ)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... *[Signature]* ประธานกรรมการ
 (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชิดาวัฒน์ บุญชู)
 [Signature] อาจารย์ที่ปรึกษา
 (รองศาสตราจารย์ ดร. ไพฑูรย์ สินลาวัฒน์)
 [Signature] อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
 (ศาสตราจารย์ ดร. วิจิตร ศรีสอ้าน)
 [Signature] กรรมการ
 (รองศาสตราจารย์ ดร. ทองอินทร์ วงศ์โสธร)
 [Signature] กรรมการ
 (รองศาสตราจารย์ ดร. วิมลภา เทพหัสดิน ณ อยุธยา)
 [Signature] กรรมการ
 (รองศาสตราจารย์ ดร. พรชฎี อาชวอำรุง)

พรทิพย์ คีสมโชค : แนวความคิดและพัฒนาการเกี่ยวกับความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัยไทย
(THOUGHTS AND DEVELOPMENT CONCERNING AUTONOMY OF THAI UNIVERSITIES :
A HISTORICAL ANALYSIS) อ.ที่ปรึกษา : ศ.ดร.วิจิตร ศรีสอ้าน และ รศ.ดร.ไพฑูริย์
สินลาร์จน์, 792 หน้า. ISBN 974-631-085-2

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแก่นสาระ แรงกระตุ้น และความพยายามผลักดัน
แนวความคิดและพัฒนาการเกี่ยวกับความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัยไทย รวมทั้งศึกษาแนวทางการ
พัฒนามหาวิทยาลัยสู่ระบบความเป็นอิสระ โดยวิธีการวิจัยเชิงประวัติศาสตร์ จากการศึกษาเอกสาร
เป็นหลักและวิธีการประวัติศาสตร์บอกเล่าช่วยเสริมให้กระจ่างชัด

ผลการวิจัยพบว่า แนวความคิดเกี่ยวกับความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัยไทยเกิดขึ้นและเป็น
กระแสความคิดที่ต่อเนื่องมาตั้งแต่การจัดตั้งมหาวิทยาลัยขึ้นเป็นแห่งแรก คือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยและ
ความพยายามนำหลักการและแนวความคิดจากตะวันตกมาประยุกต์ในการพัฒนามหาวิทยาลัยไทย ซึ่งใน
แต่ละยุคได้มีความพยายามที่จะสร้างความคิดและหลักการขึ้นในกรอบของระบบการบริหารมหาวิทยาลัยของ
ตนเองใน 2 กระแสความคิด คือมหาวิทยาลัยในระบบราชการหรือมหาวิทยาลัยที่เป็นส่วนราชการกับ
การออกจากระบบราชการ หรือมหาวิทยาลัยที่ไม่เป็นส่วนราชการ ดังจะเห็นได้ว่าในยุคแรกก่อนการ
เปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475 ได้เกิดแนวพระดำริของสมเด็จพระเจ้าพี่ยาเธอ เจ้าฟ้ากรมหลวง
สงขลานครินทร์ในกระแสความคิดมหาวิทยาลัยที่ไม่เป็นส่วนราชการ ส่วนแนวพระดำริของสมเด็จพระเจ้า
พี่ยาเธอ กรมขุนชัยนาทนเรนทร และพระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าธานีนิติจักรอยู่ในกระแสความคิด
มหาวิทยาลัยที่เป็นส่วนราชการ หลังจากการเปลี่ยนแปลงการปกครอง ตั้งแต่ พ.ศ. 2475-2500 ในยุค
ที่สองได้จัดตั้งมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง ตามแนวความคิดมหาวิทยาลัยที่ไม่เป็นส่วน
ราชการของนายปรีดี พนมยงค์ แต่ก็ได้ถูกผลักดันให้เข้าสู่ระบบราชการ ในยุคที่สามตั้งแต่ พ.ศ. 2500-
2515 มีความพยายามผลักดันแนวความคิดมหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาล แต่ไม่ประสบความสำเร็จและ
ในยุคที่สี่ระหว่าง พ.ศ. 2515 ถึง พ.ศ. 2537 มีการรื้อฟื้นและสานต่อแนวความคิด "มหาวิทยาลัยในกำกับ
รัฐบาล" โดยนายวิจิตร ศรีสอ้าน ผู้นำความคิดได้เสนอต่อรัฐบาลของพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ยอม
รับหลักการและให้ถือปฏิบัติตามแนวความคิดนี้ในแผนอุดมศึกษาระยะยาว 15 ปี (พ.ศ. 2533-2547)
และการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารีต้นแบบของแนวความคิดมหาวิทยาลัยของรัฐที่ไม่เป็นส่วน
ราชการ รวมทั้งรัฐบาลของนายอานันท์ ปันยารชุน ได้สานต่อความคิดนี้โดยการนำมหาวิทยาลัยเทคโนโลยี
สุรนารีมาเป็นต้นแบบของการตราพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ พ.ศ. 2535 สู่การปฏิบัติจริง ส่วน
การเคลื่อนไหวออกจากระบบราชการของมหาวิทยาลัยของรัฐที่เป็นส่วนราชการไม่ประสบผลสำเร็จ
สำหรับหลักการและแนวความคิดเกี่ยวกับความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัยอาจถูกต้องและเหมาะสมใน
หลายประเทศ แต่การที่จะทำให้เกิดขึ้นในมหาวิทยาลัยระบบราชการนั้นเป็นปัญหา

แรงกระตุ้นที่ทำให้เกิดแนวความคิดเกี่ยวกับความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัยไทย ได้แก่
ปัญหาของมหาวิทยาลัย การสนับสนุนของรัฐบาล และเศรษฐศาสตร์สังคม ความพยายามผลักดันที่ประสบ
ความสำเร็จและล้มเหลวเกิดจากกลุ่มผู้ผลักดัน กลุ่มประชาคมของมหาวิทยาลัย และกลุ่มผู้บริหารประเทศ

ภาควิชา อุดมศึกษา
สาขาวิชา อุดมศึกษา
ปีการศึกษา 2537

ลายมือชื่อนิติ พรทิพย์ คีสมโชค
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา วิจิตร
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม อพร

C343688 : MAJOR HIGHER EDUCATION

KEY WORD: THOUGHTS / DEVELOPMENT / AUTONOMY

PORN TIP DESOMCHOK : THOUGHTS AND DEVELOPMENT CONCERNING AUTONOMY OF THAI UNIVERSITIES : A HISTORICAL ANALYSIS THESIS ADVISOR : PRO. WICHIT SRISA-ARN, Ph.D. AND ASSO. PROF. PAITON SINLARAT, Ph.D. 792 pp. ISBN 974-631-085-2

The purpose of this research is to study the principle, driving force and attempt to push forward the concept and the development of the autonomy of Thai universities, including the study of the various ways to develop the universities to accomplish the goal of autonomy. The method of research will be historical, based on the collection and analysis of available documents and oral history.

From the research, it is found that the concept on the autonomy of Thai universities originated and has continued from the founding of Thailand's first university, Chulalongkorn University, where the western concepts of academic freedom and autonomy of institutions of higher learning were applied and adapted to develop the university in Thailand. In the past, there have been attempts to develop two concepts within the university administration framework, the university which is a government agency and the university which is not a government agency. During the period before the democratic revolution in B.E. 2475, H.R.H. Prince Songkla originated and developed the concept of the university which is supervised by a king, in contrast to the concept of the university which is a government agency originated and developed by H.R.H. Prince Chainat and H.H. Prince Dhani. However, the period from B.E. 2475 to B.E. 2500, when Thammasat University of Moral and Political Sciences was established originally under the concept of the university which is not a government agency led by Mr. Pridi Bhanomyonk, but was finally incorporated into the civil service system. For the third period, from B.E. 2500 to B.E. 2515, there was developed a concept of the university under government supervision, which failed to gain wide acceptance. The concept of the university under government supervision was resurrected by its leading author, Mr. Wichit Srisa-arn, and the concept was submitted to and pressed upon to the government of General Chatchai Choonhavan until its acceptance the concept and directed that the concept be implemented in the Fifteen-Year Higher Education Master Plan (B.E.2533-B.E.2547). The most visible example of the concept is the establishment of Suranaree University of Technology, which is supervised by the government university. The Anand Panyarachun government continued this concept by using Suranaree University of Technology as a model for the enactment of the Walailak University Royal Bill B.E.2535 to implement and the severance of the universities from the civil service system, the attempt, however, was not successful. The concepts of the autonomy of the university may be appropriate in many countries, but to implement such concepts of autonomy in the university which is a government agency is likely to encounter many problems.

The driving force leading to the concept of the autonomy of Thai universities includes the conditions of the universities, the support of the government and the socio-economic factors. There are both success and failure in pushing forward the above-mentioned concept from the concept propagators, the university community, the government in power and resistance from the Legislature.

ภาควิชา.....อุดมศึกษา
สาขาวิชา.....อุดมศึกษา
ปีการศึกษา.....2537

ลายมือชื่อนิติต.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษาร่วม.....

กิตติกรรมประกาศ

ขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ที่ปรึกษาทั้งสองท่าน คือ ศาสตราจารย์ ดร.วิจิตร ศรีสอ้าน และรองศาสตราจารย์ ดร.ไพฑูรย์ สินลารัตน์ ที่ช่วยให้ข้อความรู้ ความคิดและคำแนะนำด้วยดีเสมอมา รวมทั้ง รองศาสตราจารย์ ดร.ทองอินทร์ วงศ์โสธร รองศาสตราจารย์ ดร.วัลลภา เทพหัสติน ฦ อยุธยา รองศาสตราจารย์ ดร.พรชูลี อาชวอำรุง และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธิดารัตน์ บุญนุษ ซึ่งให้คำชี้แนะที่มีคุณค่ายิ่ง และขอโน้มระลึกถึงกลุ่มนักคิดและนักวิชาการที่ให้ความคิดอันลึกซึ้งและสัจธรรมในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้ (ภาคผนวก)

ด้วยความรักและความเอื้ออาทรจาก พี่วีกันต์ ศีสมโชค พี่ประนอม ศีสมโชค พี่รพีพันธ์ ศีสมโชค พี่อุไรวรรณ ศีสมโชค พี่อนุวัตร ศีสมโชค พี่อุทัยวรรณ ศีสมโชค ศาสตราจารย์ นายแพทย์ อุกฤษ ศีสมโชค พี่อุบล ศีสมโชค ที่ช่วยให้กำลังใจและช่วยเหลือดูแลอย่างดียิ่ง พร้อมทั้งขอเทิดทูนคุณพ่อและคุณแม่ผู้มีพระคุณอันยิ่งใหญ่ที่สร้างกำลังใจ กำลังความคิด กำลังใจก่อให้เกิดแรงศรัทธาและการแสวงหาความรู้จนบรรลุผลสำเร็จในครั้งนี้

พรทิพย์ ศีสมโชค

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
สารบัญตาราง	ณ
สารบัญภาพ	ด
บทที่ 1	
1	
บทนำ	1
ความเป็นมาและปัญหาการวิจัย	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	8
ขอบเขตของการวิจัย	8
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย	10
ข้อตกลงเบื้องต้น	10
ข้อจำกัดของการวิจัย	11
วิธีดำเนินการวิจัย	11
ประโยชน์ของการวิจัย	22
การนำเสนอผลการวิจัย	23
2	
วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	34
แนวความคิดเกี่ยวกับความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัย	34
การปฏิรูปความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัยอเมริกัน	40
การปฏิรูปความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัยอังกฤษ	71
3	
การก่อตัวทางด้านแนวความคิดเกี่ยวกับความเป็นอิสระของ	
มหาวิทยาลัยไทย (พ.ศ.2459 ถึง พ.ศ.2475)	92
สภาพการณ์ทั่วไป	92
แนวความคิดเกี่ยวกับความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัยไทย ...	107

สารบัญ (ต่อ)

บทที่

หน้า

พระดำริของสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากมลรวดี สงฆสถานครินทร์	107
พระดำริของสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ กรมขุนชัยนาทนเรนทร ทรงกระตุ้นทำให้เกิดแนวความคิดเกี่ยวกับความเป็นอิสระของ มหาวิทยาลัยไทย	110 120
พระดำริของสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากมลรวดี สงฆสถานครินทร์	120
พระดำริของสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ กรมขุนชัยนาทนเรนทร ลักษณะการเคลื่อนไหวเพื่อนำเสนอแนวความคิดเกี่ยวกับความ เป็นอิสระของมหาวิทยาลัยไทย	127 130
ความพยายามผลักดันแนวความคิดเกี่ยวกับความเป็นอิสระของ มหาวิทยาลัยไทยสู่การปฏิบัติ	130
ความพยายามผลักดันของสมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ กรมขุน ชัยนาทนเรนทร	131
ความพยายามผลักดันของพระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้า ธานีนิวัติ	137
ผลของความพยายามผลักดันแนวความคิดเกี่ยวกับความเป็นอิสระ ของมหาวิทยาลัยไทย	141
บทสรุปและการวิเคราะห์	142
แนวความคิดเกี่ยวกับความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัยไทย วิธีการผลักดันแนวความคิดเกี่ยวกับความเป็นอิสระของ มหาวิทยาลัยไทย	142 150
เงื่อนไขของช่วงเวลาที่ผลักดันแนวความคิดเกี่ยวกับความ เป็นอิสระของมหาวิทยาลัยไทย	153
การสร้างเอกลักษณ์ทางการบริหารของมหาวิทยาลัยไทย .	154

สารบัญ (ต่อ)

บทที่ 4

หน้า

4	รากฐานความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัยไทยในช่วงหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง (พ.ศ. 2475 ถึง พ.ศ. 2515).....	156
	สภาพการณ์ทั่วไป	156
	แนวความคิดเกี่ยวกับ "มหาวิทยาลัยของรัฐแต่ไม่เป็นส่วนราชการของนายปรีดี พนมยงค์"	158
	แรงกระตุ้นที่ทำให้เกิดแนวความคิด "มหาวิทยาลัยของรัฐแต่ไม่เป็นส่วนราชการของนายปรีดี พนมยงค์"	167
	แรงผลักดันทางการเมือง	167
	เสรีภาพทางการเมือง	169
	ลักษณะการเคลื่อนไหวเพื่อนำเสนอแนวความคิด "มหาวิทยาลัยของรัฐแต่ไม่เป็นส่วนราชการของนายปรีดี พนมยงค์"	172
	ความพยายามผลักดันแนวความคิด "มหาวิทยาลัยของรัฐแต่ไม่เป็นส่วนราชการของนายปรีดี พนมยงค์"	174
	ผลของความพยายามผลักดันแนวความคิด "มหาวิทยาลัยของรัฐแต่ไม่เป็นส่วนราชการของนายปรีดี พนมยงค์"	207
	การสร้างระบบมหาวิทยาลัย	207
	จุดวางกรณมหาวิทยาลัยหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครอง พ.ศ. 2475	210
	มหาวิทยาลัยในระบบราชการ	215
	บทสรุปและการวิเคราะห์	223
	แนวความคิด "มหาวิทยาลัยของรัฐแต่ไม่เป็นส่วนราชการของนายปรีดี พนมยงค์"	223
	วิธีการผลักดันแนวความคิด "มหาวิทยาลัยของรัฐแต่ไม่เป็นส่วนราชการของนายปรีดี พนมยงค์"	229
	เงื่อนไขของช่วงเวลาผลักดันแนวความคิด "มหาวิทยาลัยของรัฐแต่ไม่เป็นส่วนราชการของนายปรีดี พนมยงค์" ...	230

สารบัญ (ต่อ)

บทที่

หน้า

	การสร้างเอกลักษณ์ทางการบริหารของมหาวิทยาลัยไทย .	232
5	การขยายตัวทางด้านแนวความคิดเกี่ยวกับความเป็นอิสระของ มหาวิทยาลัยไทย : มหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาล (พ.ศ.2500 ถึง พ.ศ.2515)	234
	สภาพการณ์ทั่วไป	234
	แนวความคิด "มหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาล"	243
	แรงกระตุ้นที่ทำให้เกิดแนวความคิด "มหาวิทยาลัยในกำกับ รัฐบาล"	255
	การรวมตัวของกลุ่มอาจารย์	255
	ปัญหาของมหาวิทยาลัยไทย	257
	แนวความคิดตะวันตก	268
	ลักษณะการเคลื่อนไหวเพื่อนำเสนอแนวความคิด "มหาวิทยาลัย ในกำกับรัฐบาล"	271
	ต้นกำเนิดจากชาวมหาวิทยาลัย	271
	การสร้างแนวร่วมความคิดระหว่างมหาวิทยาลัยกับสภากา การศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี	274
	การพัฒนาแนวความคิดให้เป็นรูปธรรม	289
	ความพยายามผลักดันแนวความคิด "มหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาล" ที่ประชุมอธิการบดี	306
	ขั้นตอนการผลักดันของที่ประชุมอธิการบดี	310
	ผลของความพยายามผลักดันแนวความคิด "มหาวิทยาลัยในกำกับ รัฐบาล"	315
	ทบวงมหาวิทยาลัยของรัฐ	316
	สภาอาจารย์	318

สารบัญ (ต่อ)

บทที่

หน้า

	สมาคมอาจารย์อุดมศึกษาแห่งประเทศไทย	323
	ความพยายามจัดตั้งมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ให้เป็น มหาวิทยาลัยที่ไม่เป็นส่วนราชการ	325
	บทสรุปและการวิเคราะห์	326
	แนวความคิด "มหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาล"	327
	วิธีการผลักดันแนวความคิด "มหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาล" เงื่อนไขของช่วงเวลาที่ผลักดันแนวความคิด "มหาวิทยาลัย ในกำกับรัฐบาล"	333
	การสร้างเอกลักษณ์ทางการบริหารของมหาวิทยาลัยไทย	337
6	ความเคลื่อนไหวออกจากระบบราชการของมหาวิทยาลัยของรัฐ ที่เป็นส่วนราชการ	338
	สภาพการณ์ทั่วไป	338
	แนวความคิด "มหาวิทยาลัยของรัฐที่ไม่เป็นส่วนราชการ" ...	341
	แรงกระตุ้นที่ทำให้เกิดแนวความคิด "มหาวิทยาลัยของรัฐที่ไม่ เป็นส่วนราชการ"	346
	ความพยายามอย่างต่อเนื่องของกลุ่มพลังความคิด มหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาล	347
	การตกผลึกของปัญหามหาวิทยาลัยในระบบราชการ	358
	นโยบายสนับสนุนจากรัฐบาลพลเอก ชำติชยา ชูณหะวัณ และรัฐบาลอานันท์ 1	364
	ลักษณะการเคลื่อนไหวเพื่อนำเสนอแนวความคิด "มหาวิทยาลัย ของรัฐที่ไม่เป็นส่วนราชการ"	368
	✓การจัดตั้งมหาวิทยาลัยใหม่ "มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์" ...	368
	การออกจากระบบราชการของมหาวิทยาลัยของรัฐที่เป็น ส่วนราชการ	369

สารบัญ (ต่อ)

บทที่

หน้า

ความพยายามผลักดันแนวความคิด "มหาวิทยาลัยของรัฐที่ไม่เป็นส่วนราชการ"	376
การจัดตั้งมหาวิทยาลัยใหม่ "มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์" ..	376
การออกจากระบบราชการของมหาวิทยาลัยของรัฐที่เป็นส่วนราชการ	376
ผลของความพยายามผลักดันแนวความคิด "มหาวิทยาลัยของรัฐที่ไม่เป็นส่วนราชการ"	402
การปรับปรุงระบบภายในมหาวิทยาลัย	402
กลุ่มสืบสานแนวความคิดมหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาลทศวรรษ พ.ศ.2530	403
บทสรุปและการวิเคราะห์	406
แนวความคิด "มหาวิทยาลัยของรัฐที่ไม่เป็นส่วนราชการ"	406
วิธีการผลักดันแนวความคิด "มหาวิทยาลัยของรัฐที่ไม่เป็นส่วนราชการ"	409
เงื่อนไขของช่วงเวลาผลักดันแนวความคิด "มหาวิทยาลัยของรัฐที่ไม่เป็นส่วนราชการ"	414
การสร้างเอกลักษณ์ทางการบริหารของมหาวิทยาลัยไทย	417
7 ต้นแบบมหาวิทยาลัยของรัฐที่ไม่เป็นส่วนราชการ : กรณีศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี (พ.ศ.2527 ถึง พ.ศ.2537) สภาพการณ์ทั่วไป	419 419
✓ แนวความคิด "มหาวิทยาลัยของรัฐที่ไม่เป็นส่วนราชการของ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี"	421
แรงกระตุ้นที่ทำให้เกิดแนวความคิด "มหาวิทยาลัยของรัฐที่ไม่ เป็นส่วนราชการของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี"	423

สารบัญ (ต่อ)

บทที่

หน้า

การสนับสนุนของรัฐบาล พลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ...	423
ลักษณะการเคลื่อนไหวเพื่อนำเสนอแนวความคิด "มหาวิทยาลัย ของรัฐที่ไม่เป็นส่วนราชการของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี"	424
การโอนความรับผิดชอบสู่ทบวงมหาวิทยาลัย	424
การเคลื่อนไหวเป็นกลุ่ม	425
ความพยายามผลักดันแนวความคิด "มหาวิทยาลัยของรัฐที่ไม่เป็น ส่วนราชการของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี"	426
การสร้างฐานสนับสนุนความคิดจากผู้นำรัฐบาล	427
การสร้างความเข้าใจในกลุ่มผู้คัดค้าน	428
ผลของความพยายามผลักดันแนวความคิด "มหาวิทยาลัยของรัฐ ที่ไม่เป็นส่วนราชการของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี" ..	430
จุดมุ่งหมายของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี	431
ความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี	434
บทสรุปและการวิเคราะห์	453
แนวความคิด "มหาวิทยาลัยของรัฐที่ไม่เป็นส่วนราชการ ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี"	453
วิธีการผลักดันแนวความคิด "มหาวิทยาลัยของรัฐที่ไม่เป็น ส่วนราชการของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี"	462
เงื่อนไขของช่วงเวลาที่ผลักดันแนวความคิด "มหาวิทยาลัย ของรัฐที่ไม่เป็นส่วนราชการ" รากฐานของมหาวิทยาลัย เทคโนโลยีสุรนารี	463
การสร้างเอกลักษณ์ทางการบริหารของมหาวิทยาลัยไทย	465
8 การอภิปรายผล	466
แนวความคิดเกี่ยวกับความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัยไทย ..	467

สารบัญ (ต่อ)

บทที่

หน้า

กระแสดวงความคิด "มหาวิทยาลัยที่ไม่เป็นส่วนราชการ ...	467
กระแสดวงความคิด "มหาวิทยาลัยที่เป็นส่วนราชการ"	500
แรงกระตุ้นที่ทำให้เกิดแนวความคิดเกี่ยวกับความเป็นอิสระ ของมหาวิทยาลัยไทย	518
✓ สภาพปัญหาของมหาวิทยาลัย	519
การสนับสนุนของรัฐบาล	520
เศรษฐศาสตร์สังคม	521
ความพยายามผลักดันแนวความคิดเกี่ยวกับความเป็นอิสระของ มหาวิทยาลัยไทยสู่การปฏิบัติ	522
การบรรลุเป้าหมายของความพยายามผลักดันแนวความคิด เกี่ยวกับความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัยไทย	522
วิธีการผลักดันแนวความคิดเกี่ยวกับความเป็นอิสระของ มหาวิทยาลัยไทย	526
แนวทางการพัฒนามหาวิทยาลัยสู่ระบบอิสระ	538
แนวความคิดต้นร่างนำเสนอ "มหาวิทยาลัยของรัฐที่ไม่ เป็นส่วนราชการ"	539
วิธีการผลักดันแนวความคิดต้นร่างนำเสนอ "มหาวิทยาลัย ของรัฐที่ไม่เป็นส่วนราชการ"	553
9 บทสรุป	562
แนวความคิดและความพยายามในการแสวงหาแนวทางเพื่อ แก้ไขปัญหา	563
กระแสดวงความคิดแรก "มหาวิทยาลัยเป็นส่วนราชการ"	
การปรับปรุงระบบมหาวิทยาลัยภายใต้กรอบราชการ ...	565

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
กระแสความคิดที่สอง "มหาวิทยาลัยที่ไม่เป็นส่วนราชการ" การปรับปรุงระบบมหาวิทยาลัยเป็นมหาวิทยาลัยในกำกับ รัฐบาล	569
ความพยายามปรับเปลี่ยนระบบมหาวิทยาลัยให้เข้าสู่ระบบ มหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาล	574
ความพยายามที่ประสบความสำเร็จ	574
อุปสรรคที่เกิดขึ้นจนทำให้ความพยายามไม่ประสบผล สำเร็จ	577
แนวทางการพัฒนามหาวิทยาลัยสู่ระบบอิสระ	582
หลักการสำคัญของแนวความคิดต้นร่างนำเสนอ "มหาวิทยาลัยของรัฐที่ไม่เป็นส่วนราชการ"	582
วิธีการผลักดันแนวความคิดต้นร่างนำเสนอ "มหาวิทยาลัย ของรัฐที่ไม่เป็นส่วนราชการ" สำหรับมหาวิทยาลัยที่ ดำเนินการอยู่แล้ว กับมหาวิทยาลัยที่จัดตั้งขึ้นใหม่	585
รายการอ้างอิง	589
ภาคผนวก	617
ประวัติผู้เขียน	792

ศูนย์วิทยุโทรพัทยา
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ความสัมพันธ์ระหว่างระเบียบข้อบังคับของรัฐกับความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัย	59
2	ความเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับระเบียบข้อบังคับของรัฐที่มีผลกระทบต่อมหาวิทยาลัย	60
3	การเปรียบเทียบแนวความคิด "มหาวิทยาลัยของรัฐในการกำกับของรัฐบาลฉบับต้นร่าง พ.ศ.2510" กับแนวความคิด "มหาวิทยาลัยของรัฐในกำกับของรัฐบาลฉบับการสัมมนาวิทยาลัย ครั้งที่ 2 สว่างคนิवास พ.ศ.2510"	282
4	การเปรียบเทียบแนวความคิด "มหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาลฉบับสภาการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2513" กับ "มหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาลฉบับการสัมมนาวิทยาลัยครั้งที่ 3 สว่างคนิवास พ.ศ.2513"	293
5	วิธีการสร้างความสำเร็จในการผลักดันแนวความคิดเกี่ยวกับความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัยไทย	579
6	อุปสรรคในความพยายามผลักดันแนวความคิดเกี่ยวกับความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัยไทย	581

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	การตัดสินใจเกี่ยวกับนโยบายของรัฐ	54
2	แนวพระดำริเกี่ยวกับความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัยไทยของ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ เจ้าฟ้ากมลวรางษณาครินทร์ (พ.ศ. 2471)	477
3	แนวความคิด "มหาวิทยาลัยของรัฐแต่ไม่เป็นส่วนราชการของนาย ปรีดี พนมยงค์" (พ.ศ.2477)	484
4	แนวความคิด "มหาวิทยาลัยในกำกับรัฐบาล" (พ.ศ.2506-2515)	493
5	แนวความคิด "มหาวิทยาลัยของรัฐที่ไม่เป็นส่วนราชการ" (พ.ศ. 2533-2535)	499
6	แนวพระดำริเกี่ยวกับความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัยไทยของ สมเด็จพระเจ้าพี่นางเธอ กรมขุนชัยนาทนเรนทร (พ.ศ.2472) ...	505
7	แนวพระดำริเกี่ยวกับความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัยไทยของ พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าธานีนิวัติ (พ.ศ.2474)	506
8	สามเหลี่ยมความสัมพันธ์ร่วมมือของระบบมหาวิทยาลัย	508
9	ความเป็นอิสระของมหาวิทยาลัยไทยในสภาวะการดำเนินงานแห่ง แนวความคิดที่นำเสนอ (พ.ศ.2459 ถึง พ.ศ.2537)	514
10	แนวความคิดต้นร่างนำเสนอ "มหาวิทยาลัยของรัฐที่ไม่เป็นส่วนราชการ"	552